

Journal of Urban Environmental Planning and Development

Vol 4, No 16, Winter 2025

p ISSN: 2981-0647 - e ISSN: 2981-1201

Journal Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/juep/>

Research Paper

Examination and Evaluation of the Impact of Social Development on Citizens' Attachment to Place (Case Study: The City of Rasht)

Hasan Ahmadi* Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture & Art, Guilan University, Rasht, Iran.

Arman Hamidi: PhD candidate in Urban Planning, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture & Art, Guilan University, Rasht, Iran.

Received: 2023/09/27 PP 85-94 Accepted: 2024/04/20

Abstract

In recent years, the concept of social development in relation to cities and urban communities has garnered more attention. Attachment can significantly affect the welfare and quality of life of citizens, civic participation, and the sustainability of cities, which are among the indicators of social development. Despite the high importance of social development in cities, its impact and significance on citizens' attachment to their city have not been fully examined. Therefore, the current research is applied in terms of its objective to examine and evaluate the impact of social development on citizens' attachment to the place. The data obtained from the questionnaires were analyzed and evaluated using SPSS software. According to the results obtained, the index of attachment to place, with an average score of 3.55, is in a desirable state, but in contrast, the social development index, with an average score of 2.27, is in an unsatisfactory state in this city. On the other hand, according to the results of the regression test, social development can predict 31.7% of the variable of citizens' attachment to place, which simply means that social development has about a 32% impact potential among all factors that can affect citizens' attachment to place, which is a considerable amount. Therefore, with any improvement in the social conditions of the city of Rasht, we see an increase in citizens' attachment to their place of residence and city.

Keywords: Development, Social Development, Place Attachment, Rasht

Citation: Ahmadi, H & Hamidi, A. (2025). Examination and Evaluation of the Impact of Social Development on Citizens' Attachment to Place (Case Study: The City of Rasht). *Journal of Urban Environmental Planning and Development*, 4(16), 85-94.

© The Author(s) **Publisher:** Islamic Azad University of Shiraz

DOI: 10.30495/JUEP.1403.910136

* **Corresponding author:** Hasan Ahmadi, **Email:** hamed@guilan.ac.ir, **Tel:** +9809122708827

Extended Abstract

Introduction

In recent years, the concept of social development in relation to cities and urban communities has gained more attention. Despite the high importance of social development in cities, its impact and significance on citizens' attachment to their city have not been fully examined. On the other hand, citizens' attachment to the city includes the extent of their interest, social connections, and emotional relationship with the city and its urban living environment. This attachment can have a significant impact on the well-being and quality of life of citizens, civic participation, and the sustainability of cities, which are among the indicators of social development. Specifically, in Iranian cities that are in the process of development, fewer studies have been conducted on the impact of social development on citizens' attachment. In this regard, the aim of this article is to examine the impact of social development on the attachment of citizens to the city of Rasht and to answer the question of whether social development affects the citizens' attachment to the city of Rasht or not? And if it does have an impact, to what extent is it?

Methodology

The present research is applied in terms of its objectives and is descriptive-quantitative with regard to the method of responding to research issues. Data collection was also done through surveys and documentary methods. To examine and evaluate the impact of social development on citizens' attachment to the place, a questionnaire with a 5-point Likert scale was designed, and data was collected using this method. The data obtained from the questionnaires were analyzed and evaluated using SPSS software. Then, the findings were analyzed using binomial tests and linear regression analysis. The statistical population of this research includes the residents of Rasht. In this study, to increase the reliability coefficient, a total of 425 questionnaires were completed by the residents of Rasht, both online and in person.

Results and discussion

Considering the average scores of the statements and research indicators, the statement "I have very good memories with

friends/family in this city" with an average score of 4.12 has the highest average, and the statement "Citizens' participation in government decisions" with an average score of 1.39 has the lowest average among all research statements. This initially indicates that the statistical population of this research, or the citizens of Rasht, are attached to their family and friends, which subsequently suggests the existence of relatively high and desirable social relationships among the citizens of this city. The low average of the participation statement can be addressed from two perspectives: whether the lack of participation is due to the absence of infrastructure and a platform for two-way interaction between citizens and officials, or due to the lack of citizens' desire to participate in their city affairs. On the other hand, the overall index of attachment to place, with an average score of 3.55, is in a desirable state, indicating a positive and constructive interaction and relationship between the citizens and the city of Rasht. However, the social development index, with an average score of 2.27, is in an unsatisfactory state in this city. According to the results of the binomial test, in the criterion of "attachment to place," 73% of the research's statistical population feel attached to their city, indicating a relatively high level of attachment among the citizens of Rasht to their city. Also, in the criterion of "social development," 98% of the statistical population expressed dissatisfaction with the status of this index in the city of Rasht, which indicates a lack of social development in this city, a view shared by the vast majority of citizens. Finally, according to the results of the regression test, the adjusted coefficient value was 0.317, which shows that the predictor variable (social development) was able to explain about 31.7% of the variance of the dependent variable (attachment to place). In other words, social development can explain about 31.7% of the observed changes in attachment to place, which, given the obtained determination coefficient, indicates that the social development index significantly affects the attachment of the citizens of Rasht to their city.

Conclusion

according to the results of the social development regression test, we are able to predict 31.7% of the variable of citizens' attachment to place, which is a significant

amount, then with every improvement in the social conditions of the city of Rasht, we will witness an increase in the citizens' attachment to their place of residence and city. On the other hand, considering the statements of the social development index, we realize the very low level of citizens' participation in their urban and local affairs, which is highly contemplative. Therefore, the city management should first be concerned about citizens' willingness to participate and try to enhance the interaction between officials and citizens by planning and implementing appropriate policies, such as creating neighborhood centers and public meetings, which will also lead to citizens taking responsibility for their place of residence and city. Furthermore, most citizens have expressed dissatisfaction with the lack of transparency in the management system and the inequality of individuals before the law. Economic issues and

the lack of financial security are also among the most important concerns of citizens in this research, which is also the result of a lack of transparency in the country's planning system. However, among the criteria of social development, citizens have been satisfied with the state of educational justice in this city; as mentioned in the theoretical literature section of previous research, higher education is one of the most important pillars of social development because the existence of a suitable educational platform in the long term leads to an increase in citizens' awareness and ultimately their responsibility towards their living environment. In confirmation of this, it is not surprising that considering the average scores of the research statements, citizens consider themselves responsible for the environment and strive to preserve it.

فصلنامه برنامه ریزی و توسعه محیط شهری

دوره ۴، شماره ۱۶، زمستان ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۰۶۴۷-۲۹۸۱ شاپا الکترونیکی: ۱۲۰۱-۲۹۸۱

Journal Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/juep/>

مقاله پژوهشی

بررسی و ارزیابی تاثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی به مکان شهروندان (مطالعه موردی: شهر رشت)

حسن احمدی: دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

آرمان حمیدی: دانشجوی دکترای شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۰۵ صص ۹۴-۸۵ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۱

در سال‌های اخیر، مفهوم توسعه اجتماعی در رابطه با شهرها و جوامع شهری بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. دلبستگی می‌تواند تأثیر زیادی بر رفاه و کیفیت زندگی شهروندان، مشارکت شهروندی و پایداری شهرها که جز شاخص‌های توسعه اجتماعی می‌باشد داشته باشد. با وجود اهمیت بالای توسعه اجتماعی در شهرها، هنوز تأثیر و اهمیت آن در دلبستگی شهروندان به شهر به طور کامل مورد بررسی قرار نگرفته است. لذا پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی جهت بررسی و ارزیابی تأثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان به مکان می‌باشد. اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه‌ها توسط نرم افزار SPSS مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. با توجه به نتایج بدست آمده شاخص دلبستگی به مکان با کسب میانگین ۳/۵۵، از وضعیت مطلوبی برخوردار می‌باشد اما در مقابل شاخص توسعه اجتماعی با کسب میانگین ۲/۲۷، دارای وضعیت نامطلوبی در این شهر می‌باشد. از سویی دیگر با توجه به نتایج آزمون رگرسیون توسعه اجتماعی قادر به پیشبینی ۳۱/۷ درصد از متغیر دلبستگی به مکان شهروندان می‌باشد که به بیانی ساده تر توسعه اجتماعی حدود ۳۲ درصد توان اثر گذاری را از میان تمامی عواملی که می‌توانند بر دلبستگی به مکان شهروندان اثر گذار باشند، دارد که این مقدار قابل توجهی می‌باشد لذا با هر بهبودی در شرایط اجتماعی شهر رشت شاهد افزایش دلبستگی بیشتر شهروندان به محل زندگی و شهر خود هستیم.

واژه‌های کلیدی: توسعه، توسعه اجتماعی، دلبستگی به مکان، رشت

استناد: احمدی، حسن و حمیدی، آرمان (۱۴۰۳). بررسی و ارزیابی تأثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی به مکان شهروندان

(مطالعه موردی: شهر رشت). فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری، ۴(۱۶)، ۸۵-۹۴.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز

DOI: 10.30495/JUEP.1403.910136

© نویسندگان

مقدمه

محققان در دهه های اخیر محققان دریافته اند که ساکنان محله ای که دارای پیوندهای اجتماعی بیشتری هستند، تمایل به ابراز وابستگی بیشتری به جامعه خود دارند (Hipp & Perrin, 2006: 2505). دلبستگی به مکان یکی از محبوب ترین مفاهیمی است که روابط عاطفی بین افراد و مکان ها را در روانشناسی محیطی توصیف می کند (Yuan et al, 2019: 4). پیوندهای عمیقی را که افراد با جوامع خود ایجاد میکنند، توصیف می کند. این نوع دلبستگی تعاریف متفاوت و گسترده ای دارد که غالباً با تعاریف هویت مکان، وابستگی به مکان و حس مکان در هم آمیخته است (Costa et al, 2022: 2). دلبستگی به مکان پدیده ای چند وجهی و پیچیده است که جنبه های مختلف پیوند افراد و مکان را در بر می گیرد و شامل تاثیر متقابل عواطف، باورها و رفتارها و نیز دانش مربوط به یک مکان است (Rollero & De Piccoli, 2010: 200). مفهوم تعلق مکانی یا همان دلبستگی به مکان به عنوان احساسات عاطفی مثبت، افکار شناختی و تمایلات رفتاری شناخته می شوند که ایستا نیستند، اما در طول زمان توسعه می یابند و انسان ها را با محیط اجتماعی- فیزیکی خاص خود که در آن متولد می شوند و زندگی می کنند، توصیف می کنند (Lomas et al, 2024: 2620). دلبستگی به مکان همچنین ممکن است در رابطه با مقیاس های متفاوتی از محیط از جمله: خانه، محله، ناحیه شهری و یا شهر ایجاد شود (Belanche et al, 2016: 77). که نهایتاً می توان گفت که دلبستگی به یک مکان خاص نشانگر اهمیت و معناداری آن مکان برای شهروندان است و همین امر پیامدهای مثبت مختلفی از جمله مهمترین آن ها، تعلق خاطر شهروندان به شهرهای خود می شود (Molavi & Hamidi, 2023: 105).

از سویی دیگر توسعه اجتماعی به عنوان یک مفهوم امروزی، نتیجه ای است از تغییر در رویکردهای توسعه از دهه ۱۹۷۰ به بعد و رونق آن در نتیجه افراط گرایی های برنامه ریزان اقتصادی در قرن بیستم، به ویژه از دهه ۱۹۸۰ می باشد. توسعه اجتماعی، علاوه بر نقش نهادهای دولتی در پاسخگویی به نیازهای انسانی، به توسعه ظرفیت های افراد و جوامع نیز توجه می کند. بنابراین، یکپارچگی اهداف اقتصادی و اجتماعی، تغییرات و اصلاحات ساختاری و نهادی، افزایش ظرفیت فردی و اجتماعی، و تضمین مشارکت شهروندان از جمله عناصر اصلی این مفهوم می باشند (Ghaneirad, 2005: 225). با توجه به تعریف اخیر سازمان ملل، "توسعه اجتماعی" به عنوان یک فرآیند اجتماعی، تغییر یا بهبود "زندگی" و "روابط اجتماعی" را هدف می گیرد که با اصول حکومت دموکراتیک و عادلانه سازگارتر است. این مفهوم شامل دستاوردهای مادی و غیرمادی است که شرایطی بهبود یافته را در بخش های مختلف زندگی فراهم می کند. توسعه اجتماعی شامل بهبود شرایط مادی مانند سلامت، آموزش و پرورش مناسب، دسترسی پایدار به منابع، کالاها و خدمات برای زندگی مناسب در یک محیط قابل پذیرش است. همچنین، شامل دستاوردهای غیرمادی است که ویژگی های اجتماعی و فرهنگی دارند، مانند حس کرامت، امنیت و شمول اجتماعی. همچنین، دستاوردهای سیاسی نیز مدنظر قرار می گیرند که شامل فعالیت ها، مشارکت و نمایندگی در جوامع مختلف هستند (Padilla, 2006: 469). با توجه به تمامی این معیارها و شاخص ها در رتبه بندی موسسه بین المللی مطالعات اجتماعی که هر پنج سال گزارشی با عنوان شاخص های توسعه اجتماعی (فعالیت مدنی، باشگاه ها و انجمن ها، انسجام درون گروهی، اعتماد و امنیت میان شخصی، برابری جنسیتی، ادغام اقلیت ها) ارائه می دهد، رتبه کلی ایران در سال ۲۰۰۵ برابر با ۸۵ و در سال ۲۰۱۰ برابر با ۹۹ از میان ۱۲۹ کشور بوده است (Fazeli et al., 2012: 160). در نتیجه کاهش شکاف های توسعه اجتماعی بین شهرها برای پیشرفت کلی ضروری است، همانطور که در طرح های توسعه منطقه ای چین مشاهده می شود (Liu et al., 2022: 3). با عنایت به جایگاه کشورمان در این رتبه بندی، از معضلات و چالش های اساسی پیش رو در حوزه توسعه اجتماعی در کشورمان به این دلیل می باشد که مجموعه ای از نهادها و دستگاههایی است که با هدف توسعه اجتماعی شکل گرفته اند که بسیاری از آنها مسئولیت های مشابهی دارند و به دلیل عدم تقسیم کار شفاف، انرژی و منابع این دستگاهها در بسیاری از موارد هم پوشانی داشته و یا در جهت تضعیف یکدیگر حرکت کرده اند (Motlaq & Gandomi, 2017: 99). بدون شک، توسعه اجتماعی یک فرآیند چند بعدی است که شامل جنبه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی است و همچنین مجموعه ای از فعالیت های چند سطحی را در بر می گیرد. در این فرآیند، دولت و نهادها، جامعه مدنی و حتی اجتماع جهانی نقش مهمی را ایفا می کنند (Ghovati sefidsangi et al., 2017: 179). همچنین تجربه حدوداً چهار دهه برنامه ریزی در کشور و عدم دستیابی به نتایج چشمگیر در حوزه توسعه اجتماعی، نیازمندی به بازنگری در راهبردها، اهداف، برنامه ها و روش های دستیابی به آن را چند برابر کرده است. لذا عدم وجود شاخص ها و استانداردهای لازم برای شناخت توسعه اجتماعی در دوره های زمانی و ارزیابی برنامه ها و عملکرد نهادها و سازمان های مسئول، از چالش های اصلی در حوزه توسعه اجتماعی در سطح کشور و منطقه است (Azad Aramaki et al., 2011: 9). در نتیجه توسعه شهری همچنین می تواند تأثیر قابل توجهی بر روی دلبستگی شهروندان به محیط زندگی خود داشته باشد. در سال های اخیر، مفهوم توسعه اجتماعی در رابطه با شهرها و جوامع شهری بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. با وجود اهمیت بالای توسعه اجتماعی در شهرها، هنوز تأثیر و اهمیت آن در دلبستگی شهروندان به شهر به طور کامل مورد بررسی قرار نگرفته است. از سویی دیگر دلبستگی شهروندان به شهر به میزان علاقه، ارتباطات اجتماعی و ارتباط عاطفی آنان با شهر و محیط زندگی شهری را شامل می شود. این دلبستگی می تواند تأثیر زیادی بر رفاه و کیفیت زندگی شهروندان،

مشارکت شهروندی و پایداری شهرها که جز شاخص های توسعه اجتماعی می باشد داشته باشد. به طور خاص، در شهرهای ایران که در فرآیند توسعه قرار دارند، مطالعات کمتری در خصوص تأثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان انجام شده است. همچنین در دنیای مدرن، توسعه اجتماعی به عنوان یکی از مهم ترین ابعاد پیشرفت شهرها شناخته می شود. این توسعه، تأثیرات گسترده ای بر جنبه های مختلف زندگی شهروندان دارد که یکی از آن ها دلبستگی به مکان است. دلبستگی به مکان نه تنها بر روحیه و رفاه افراد تأثیر می گذارد، بلکه بر مشارکت اجتماعی و هویت فرهنگی آن ها نیز اثر می گذارد. مطالعه موردی شهر رشت در این راستا امکان می دهد تا درک عمیق تری از چگونگی تأثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان به دست آید در نتیجه با توجه به این موارد و علاوه بر آن به دلیل کمبود تحقیقات در این زمینه که متعاقباً شاهد عدم وجود پشینه پژوهش در این زمینه هستیم، به همین سبب این پژوهش اولین در نوع خود می باشد که حاکی از بدیع بودن موضوع و نوع نگرش به توسعه در این پژوهش می باشد، پرداختن به این موضوع از اهمیت بالایی برخوردار است. لذا این بررسی می تواند به ما در درک بهتر عوامل مؤثر در دلبستگی شهروندان به شهر کمک کرده و راهکارهای مناسب برای ارتقای دلبستگی شهروندان ارائه دهد. در این راستا، هدف این مقاله بررسی تأثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان به شهر رشت و پاسخگویی به این سوال می باشد که آیا توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان به شهر رشت تأثیر گذار می باشد یا خیر؟ و اگر تأثیر گذار می باشد این تأثیر تا چه میزان می باشد؟ در همین راستا فرضیه ما تأثیر پذیری دلبستگی شهروندان به شهر از توسعه اجتماعی می باشد.

مبانی نظری تحقیق

ادبیات نظری نسبتاً محدودی به طور خاص به توسعه اجتماعی پرداخته علی الخصوص این موضوع برای منابع لاتین بیشتر صدق می کند. موارد موجود هم عمدتاً مربوط به قرن گذشته می باشد زیرا کشورهای پیشرفته و توسعه یافته از این مرحله عبور کرده اند و دغدغه ای در این زمینه ندارد لذا ضرورتی برای مطالعات بیشتری در حوزه برای آن طیف از جوامع وجود ندارد؛ با این حال در این بخش به بررسی ادبیات نظری مفاهیم پژوهش پرداخته ایم.

توسعه اجتماعی

تا پیش از دهه ۷۰ میلادی، تمرکز تحقیقات توسعه، تنها بر شاخص های اقتصادی قرار داشت؛ اما پس از آن، عوامل اجتماعی و فرهنگی نیز به عنوان عوامل مهم در توسعه شناخته شدند و در این تحول نگرش، تأکید بر مفهوم توسعه پایدار و سرمایه اجتماعی قرار گرفت که در آن، سرمایه فرهنگی و سایر مدل های سرمایه نیز مورد توجه قرار گرفتند (Abolhassan Tanhaei et al., 2017: 226). اما با توجه به مفهوم توسعه، درک این نکته ضروری است که در بیشتر موارد از شاخص های رشد اقتصادی به عنوان معیار توسعه استفاده می شود؛ با این حال، رشد اقتصادی مترادف کاملی برای توسعه نیست، بلکه تنها می تواند به عنوان یکی از شاخص های آن عمل کند. باید درک کرد که توسعه یک فرآیند پیچیده است که مستلزم مطالعه همه جانبه و عوامل کلیدی آن است (Mnatsakanyan & Kuzin, 2018: 61). در دوران اخیر، توجه بیشتری به مفاهیم مثبت توسعه اجتماعی، به خصوص سرمایه اجتماعی، انسجام اجتماعی معطوف شده است (Putnam, 2015: 189). غالباً تعاریفی که از توسعه اجتماعی می شود، بر مفاهیمی مانند "سازگاری متعادل بین فرد و جامعه"، "ایجاد امنیت" و "ایجاد شرایطی با حقوق و فرصت های برابر"، و "شکوفایی فرد" تأکید می کنند (Abdourahman, 2010: 18). در حوزه توسعه اجتماعی، همانند بسیاری از مفاهیم اقتصادی و اجتماعی دیگر، دو دیدگاه اساسی وجود دارد از جمله: رفاه گرا و مارکسیستی. دیدگاه رفاه گرا مفهوم توسعه اجتماعی را بهبود کیفیت زندگی تعبیر می کند، در حالی که دیدگاه مارکسیستی در بحث توسعه اجتماعی، تأکید بر ارزش های برابری اجتماعی تمرکز دارد (Azkia et al., 2015: 10). شاخص های توسعه اجتماعی مستلزم پوشش گسترده ای از مسائل اجتماعی می باشد. از آنجایی که زندگی اجتماعی نیازمند سلامت، آموزش، آزادی، منابع و پایه پادار تعاملات اجتماعی است؛ در نتیجه شاخص های توسعه اجتماعی نیز باید انعکاس دهنده تمامی این ابعاد باشد (Armstrong & Francis, 2003: 18). همچنین توسعه اجتماعی شامل شاخص های کیفی و کمی می باشد که شاخص ها کیفی به این شرح می باشند: آزادی انتخاب، آرمان های نوسازی، اراده سیاسی، عزت نفس و ثبات و امنیت جامعه. این شاخص ها به بخش های مختلف زندگی اجتماعی اشاره می کنند و تأثیر مستقیمی بر توسعه جامعه دارند. آزادی انتخاب به معنای داشتن راهکارهای مختلف برای برآوردن نیازها است و آرمان های نوسازی شامل برابری اقتصادی و اجتماعی، برنامه ریزی منطقی و نمادها و برداشت های اصلاح شده می باشد. اراده سیاسی به تصمیم گیری هدفمند و مستقل در جهت اصلاحات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی اشاره دارد. عزت نفس به رشد احترام، ارتقاء شان و احترام به خود و جامعه مرتبط است و ثبات و امنیت جامعه نیز برای توسعه اجتماعی ضروری است (Azkia et al., 2015: 11). در توصیف شاخص های توسعه اجتماعی، شاخص های کمی نیز بسیار مهم هستند. این شاخص ها شامل شاخص های اقتصادی مانند تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه، میانگین امید به زندگی و شاخص توسعه انسانی هستند. آنها به ما اطلاعاتی درباره رشد اقتصادی،

سطح معیشت، سلامت و آموزش جامعه ارائه می‌دهند. لذا شاخص‌های کمی نیز بسیار حائز اهمیت هستند و از آن‌ها جداگانه صحبت می‌شود (Conger & Donnellan, 2007: 177) می‌توان به طور کلی اصطلاح "توسعه اجتماعی" را به دو رویکرد "عام" و "خاص" تقسیم کرد. در رویکرد عام، توسعه اجتماعی با توسعه ملی یا توسعه همه‌جانبه و متوازن به‌طور مشابهی همخوانی دارد. در رویکرد خاص، توسعه اجتماعی به‌معنای اصیل و متمایز از توسعه فرهنگی، سیاسی و اقتصادی استفاده می‌شود، و می‌توان آن را به‌عنوان ناظر بر "اجتماع جامعه‌ای" به‌عنوان یکی از حوزه‌های چهارگونه حیات اجتماعی انسان در جامعه تعبیر کرد. این مفهوم بیانگر گسترش و توسعه‌ی اجتماعی جامعه است (Motlaq & Gandomi, 2017: 98). در واقع توسعه اجتماعی به طور کلی شامل برونی‌سازی و درونی‌کردن مشکلات رفتاری، رفتار اجتماعی و شایستگی اجتماعی است (Sanson et al., 2004: 142). با توجه به ابعاد گوناگون توسعه، بعد اجتماعی به عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد آن مورد توجه قرار می‌گیرد. در توسعه اجتماعی، اهمیت زیادی به افزایش دانش، مشارکت اجتماعی، بهداشت و درمان، مسکن، اشتغال و حمل و نقل اولویت داده می‌شود. این مفاهیم در چارچوب توسعه اجتماعی برای ارتقای شرایط زندگی افراد و جوامع مورد استفاده قرار می‌گیرند (Fouladiyan et al., 2018: 193). همچنین یکی از مهم‌ترین عوامل آموزش عالی می‌باشد که نقش اساسی بر عهده دارد (Carvalho & Bignami, 2019: 136). توسعه اجتماعی ملی، بازتابی از افزایش روابط اجتماعی و روابط انجمنی می‌باشد و همواره همراه با تقویت اعتماد می‌باشد (Fouladiyan et al., 2018: 196). تعاریف مفهوم توسعه اجتماعی در فرآیند برنامه‌های توسعه در کشورهای مختلف بهبود یافته است و این مفهوم در طول زمان پیشرفت کرده است (Glaeser et al, 2002: 438). گروه بندی کشورها در سطح توسعه اجتماعی پیچیده تر از طبقه بندی رایج به کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. علاوه بر این، ایالات متحده آمریکا به دلیل نابرابری درآمدی بالا (که تأثیری بر سایر شاخص‌های توسعه اجتماعی ندارد) نسبت به سایر کشورهای توسعه یافته، مدل متفاوتی از توسعه اجتماعی دارد (Kamenev & Kamenev, 2018: 6). و اما در مقیاس خردتر، توسعه اجتماعی در شهر، یک فرآیند توسعه است که بر پایه نیازهای حیاتی و اجتماعی مشترک در انسان‌ها، از جمله آزادی، امنیت، برابری، عدالت، انسجام، فقرزدایی، اشتغال و گذراندن سالم اوقات فراغت، تمرکز می‌کند (Azkia et al., 2015: 10). در شهرها، برابری اجتماعی با طرد اجتماعی و محیطی ارتباط تنگاتنگی دارد. در واقع جامعه عادلانه، جامعه‌ای است که در آن هیچ گونه رفتار انحرافی یا تبعیض آمیزی وجود نداشته باشد که افراد را از مشارکت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در جامعه باز دارد (Dempsey et al., 2011: 293). در نتیجه برای تحقق امنیت، آرامش و صلح میان شهروندان و ملت‌ها، رسیدن به عدالت اجتماعی و متعاقباً توسعه اجتماعی امری ضروری می‌باشد و نائل شدن به این هدف بدون رعایت آزادی بیان و حقوق بشر محقق نخواهد شد (Joghataei et al., 2017: 58).

دلبستگی به مکان

مفهوم دلبستگی به مکان واضح نیست. با این حال دانشمندان رشته‌های مختلف از تعاریف متفاوت و حتی از اصطلاحات متفاوت استفاده می‌کنند (Westin, 2016: 723). با این حال دلبستگی به مکان به عنوان فرآیندی تعریف می‌شود که افراد به یک مکان خاص از نظر عاطفی و روانی پیوند می‌یابند (Lee et al., 2019: 250). به بیانی واضحتر دلبستگی به مکان براساس تعامل شناختی، عاطفی و عملکردی بین افراد، گروه‌ها و مکان کالبدی-اجتماعی در طول زمان شکل می‌گیرد (Peyvastehgar & Akbari, 2021: 50). پیوند انسان و مکان در حالت‌ها و کیفیت‌های مختلفی اتفاق می‌افتد که درواقع، به عالی‌ترین و محکم‌ترین درجه آن دلبستگی گفته می‌شود (Lewicka., 2011: 209). این پیوند از تعامل مردم با یک مکان و تعاملات اجتماعی آن‌ها با هم در آن مکان به‌وجود می‌آید (Daryanto & Song., 2021: 209). بهترین شرایط برای دلبستگی هنگامی رخ می‌دهد که افراد نه تنها به خانه خود بلکه به محله و شهر خود نیز به طور هم‌زمان دلبستگی نشان دهند (Kamalipour et al., 2012: 462). در واقع دلبستگی به مکان، ارتباطی نمادین با مکان است که با دادن معانی حسی و عاطفی مشترک فرهنگی، توسط افراد به مکان خاص شکل می‌گیرد (Trentelman, 2009: 191). دلبستگی به مکان بر میزان حس پیوند مردم با مکان متمرکز است و تمایز خدمات و کالاهای فراهم‌شده در آن مکان و روابط عاطفی و نمادین که با مکان شکل می‌گیرد را ثبت می‌کند (Williams et al., 2013: 6). دلبستگی به مکان برای افراد؛ امنیت، دسترسی به شبکه‌های اجتماعی و حس هویت را به وجود می‌آورد و برای محله و همسایگان منجر به پیدایش محیط‌هایی منسجم و باثبات می‌شود که مردم در آن نقش فعالی را ایفا می‌نمایند. بنابراین، دلبستگی به مکان نقطه عطفی است تا سیاست‌گذاران بتوانند اجتماعات پایدار را ایجاد کرده و موجب ارتقاء آن شوند (Livingston et al., 2008: 259). به لحاظ اجتماعی، دلبستگی به مکان زمینه مساعدی را فراهم می‌آورد تا ساکنان بر امور جاری و محلی نظارت بیش‌تری داشته‌باشند و با علاقه و انگیزه بیشتری به مسائل اجتماعی محیط پیرامون خود بپردازند (Perkins & Long, 2002: 295). کیفیت‌های فیزیکی و عملکردی مکان بر میزان وابستگی و دلبستگی به مکان به عنوان بستری برای فعالیت‌ها و تعامل اجتماعی تأثیر می‌گذارد. این بدان معناست که تأمین هویت، تضمین تداوم در امور فیزیکی، اجتماعی همراه با معانی و دلبستگی افراد است (Ujang, 2012: 158). همچنین ارتباط متقابلی میان پیوندهای اجتماعی و فردی وجود دارد. ابعاد اجتماعی و کالبدی مکان با مولفه‌های فردی پیوند دوسویه‌ای دارند

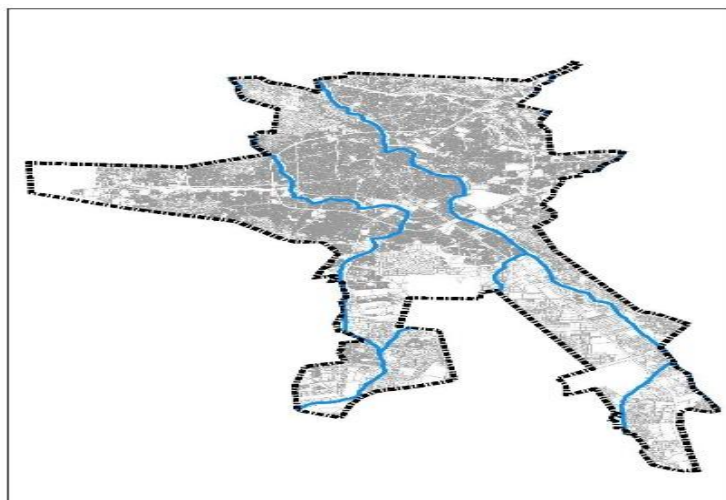
که با هویت مکان و وابستگی به مکان مرتبط است. بنابراین تلفیقی از ارتباط متقابل میان مکان به مثابه محیط کالبدی و اجتماعی و اینکه چگونه مکان از هویت فردی یا اهداف کارکردی حمایت می‌کند وجود دارد (Raymond et al., 2010: 423). همچنین دلبستگی به مکان به طور قابل توجهی با شخصیت و رفتار افراد ارتباط دارد (Casakin & Kreitler, 2008: 82). برای روانشناسان و جامعه‌شناسان دلبستگی به شهر یا محله مسکونی، یا مکان‌های خاص در جامعه، انگیزه مهمی برای افراد است تا زمان بیشتری را در آن مکان‌ها در خارج از منزل سپری کنند (Moulay et al, 2018: 29)؛ تا با همسایگان خود ملاقات کنند و با آن‌ها صحبت کنند و نگرانی خود را در مورد مشکلات محلی به اشتراک بگذارند (Manzo & Perkins, 2006: 337).

مواد و روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و با توجه به روش پاسخدهی به مسائل تحقیق و روش پاسخدهی از نوع توصیفی - کمی می‌باشد. همچنین جمع‌آوری اطلاعات از طریق پیمایشی و اسنادی بوده است. جهت بررسی و ارزیابی تاثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان به مکان، پرسشنامه‌ای با طیف لیکرت ۵ سطحی طراحی گردید و با استفاده از این روش به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته شده است. اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه‌ها توسط نرم افزار SPSS مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. ابتدا به جهت تایید صحت پرسشنامه، مقدار آلفای کرونباخ بررسی گردید که مقدار این با ضریب $0/736$ نشانگر اعتبار درونی مناسب و قابل اعتماد سوالات پرسشنامه می‌باشد. سپس با استفاده از آزمون‌های دوجمله‌ای و آزمون رگرسیون خطی به تجزیه و تحلیل یافته‌ها پرداخته شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ساکنین رشت می‌باشد. با توجه به جمعیت شهر رشت که طبق آخرین سرشماری نفوس و مسکن در سال 1395 ، 679995 نفر گزارش شده است که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران 384 محاسبه گردید. در این پژوهش جهت افزایش ضریب اطمینان، مجموعاً 425 پرسشنامه توسط ساکنین رشت، به صورت آنلاین و حضوری تکمیل گردید.

محدوده مورد مطالعه

شهر رشت محدوده مورد مطالعه در پژوهش حاضر می‌باشد. این شهر بزرگترین و پرجمعیت‌ترین شهر شمال ایران در بین سه استان حاشیه‌ای دریای خزر و بزرگترین سکونتگاه سواحل جنوبی دریای خزر محسوب می‌شود (Molavi & Hamidi, 2022: 8). همچنین این شهر سومین شهر گردشگرپذیر ایران می‌باشد (Hamidi et al., 2023: 212)؛ براساس سرشماری رسمی در سال 1390 ، جمعیت ساکن آن $639,951$ نفر بوده است. جمعیت شناور ثابت روزانه شهر رشت به عنوان مادر شهر استان گیلان بالغ بر $1,200,000$ نفر است. همچنین جمعیت این شهر در ایام تعطیلات تا دو میلیون نفر نیز افزایش می‌یابد (Hamidi et al., 2021: 7).

شکل ۱. موقعیت محدوده مورد مطالعه (ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۳)

بحث و ارائه یافته‌ها

در این بخش به بررسی و تحلیل نتایج بدست آمده از آزمون‌های آماری مورد استفاده در پژوهش می‌پردازیم.

جدول ۱- میانگین گویه های پژوهش

میانگین	دلبستگی به مکان	امنیّت فکری
۳/۴۵	من به شهر رشت خیلی وابسته هستم.	کیفیت زندگی
۳/۲۸	شهر رشت بخشی از هویت من است.	میل به پیشرفت
۳/۸۵	شهر رشت برایم با ارزش و مهم است.	میل به همکاری و تعاون در جامعه
۳/۳۲	احساس میکنم که به شهر رشت تعلق دارم.	احساس مسئولیت نسبت به شهر و جامعه
۳/۴۲	ارتباط ویژه با افرادی که در آن زندگی می کنند دارم	رعایت حریم خصوصی و حمایت از حقوق شهروندی
۴/۱۲	داشتن خاطرات بسیار خوب با دوستان/خانواده	مشارکت شهروندان در تصمیمات دولت
۳/۶۰	این شهر برای من خیلی مهم است	مشارکت مردم در تصمیم گیری های محلی
۳/۳۴	من نسبت به رشت احساس افتخار میکنم	برابری شهروندان در برابر قوانین و مقررات
۳/۵۵	کل	برابری فرصت های آموزشی و اشتغال برای همه افراد
میانگین	توسعه اجتماعی	اهمیت محیط زیست و تلاش برای حفظ آن
۳/۱۶	عدالت آموزشی	اولیت حفظ فرهنگ و هویت ملی برای دولت
۲/۴۲	دسترسی به خدمات بهداشتی و سطح بهداشت	حمایت های اجتماعی
۱/۹۱	برابری حقوق زنان و مردان	کیفیت خدمات عمومی
۱/۵۶	عدالت اقتصادی	دسترسی به ارتباطات و فناوری اطلاعات
۲/۴۰	امنیت اجتماعی	شفافیت و شایستگی در نظام اداری و قضایی
۲/۷۴	امنیت جانی	کل
۱/۷۳	امنیت مالی	

(منبع: محاسبات نویسنده، ۱۴۰۳)

باتوجه به جدول شماره (۱) که حاوی میانگین گویه ها و شاخص های پژوهش می باشد؛ گویه " داشتن خاطرات بسیار خوب با دوستان/خانواده " با کسب میانگین ۴/۱۲ بالاترین میانگین و گویه " مشارکت شهروندان در تصمیمات دولت" با کسب میانگین ۱/۳۹ پایین ترین میانگین را در بین تمامی گویه های پژوهش به خود اختصاص داده اند که در همین نگاه اول وابستگی و دلبستگی جامعه آماری این پژوهش یا همان شهروندان رشت به خانواده و دوستان خود می باشد که متعاقبا نشانگر وجود روابط اجتماعی نسبتا بالا و مطلوبی بین شهروندان این شهر می باشد و همچنین پایین بودن میانگین گویه مشارکت نیز را می توان از دو جنبه به آن پرداخت که نبود این مشارکت به دلیل نبود زیرساخت ها و بستر تعامل دوسویه شهروندان و مسئولین می باشد یا عدم وجود رغبت شهروندان در مشارکت امور شهری خود می باشد که همین امر می تواند در پژوهش های آتی به دقت و موثکافی بیشتر به آن پرداخته شود. از سویی دیگر در حالت کلی شاخص دلبستگی به مکان با کسب میانگین ۳/۵۵، از وضعیت مطلوبی برخوردار می باشد که نشانگر تعامل و رابطه مثبت و سازنده میان شهروندان و شهر رشت می باشد اما در مقابل شاخص توسعه اجتماعی با کسب میانگین ۲/۲۷، دارای وضعیت نامطلوبی در این شهر می باشد که می تواند عوامل بسیار گسترده ای در این مورد دخیل باشند که باید به تک تک این موارد پرداخت زیرا توسعه اجتماعی یک مفهوم تک بعدی نمی باشد بلکه دارای ابعاد و وجوه متفاوتی می باشد که تمامی این ابعاد به تنهایی نمیتواند موضوع بررسی و پژوهش محققان قرار گیرد.

جدول ۲- نتایج آزمون دوجمله ای

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد
دلبستگی به مکان	گروه اول	۱۱۵	۲۷ %
	گروه دوم	۳۱۰	۷۳ %
توسعه اجتماعی	گروه اول	۴۱۵	۹۸ %
	گروه دوم	۱۰	۲ %

(منبع: محاسبات نویسنده، ۱۴۰۳)

با توجه به جدول (۲) و نتایج آزمون دو جمله ای، در معیار "دلبستگی به مکان" ۷۳ درصد جامعه آماری پژوهش به شهر خود احساس دلبستگی می کنند که نشان از دلبستگی نسبتا بالای شهروندان شهر رشت به شهر خود می باشد. همچنین در معیار "توسعه اجتماعی" ۹۸ درصد از جامعه آماری از وضعیت این شاخص در شهر رشت ابراز نارضایتی کرده اند که این میزان نشانگر عدم توسعه یافتگی در حوزه اجتماعی در این شهر می باشد که اکثریت قریب به اتفاق شهروندان در این مورد هم نظر می باشند.

جدول ۳- آماره تعیین رگرسیون میان شاخص توسعه اجتماعی و دلبستگی

Model	R (ضریب همبستگی چندگانه)	R Square (ضریب تبیین)	Adjusted R Square (ضریب تعیین تصحیح شده)	Std. Error of the Estimate (خطای معیار)
توسعه اجتماعی	۰,۴۹۸ ^a	۰,۳۱۷	۰,۳۰۵	۰,۵۱۱۷۴

(منبع: محاسبات نویسندگان، ۱۴۰۳)

با استفاده از آزمون رگرسیون، رابطه بین شاخص توسعه اجتماعی و شاخص دلبستگی به مکان مورد بررسی قرار گرفت. در این آزمون، شاخص دلبستگی به مکان به عنوان شاخص وابسته و شاخص توسعه اجتماعی به عنوان شاخص مستقل در نظر گرفته شد. نتایج به دست آمده به شرح زیر می‌باشد: بر اساس جدول آماری، ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰,۴۹۸ بود که نشان‌دهنده وجود یک همبستگی مناسب است. علاوه بر این، مقدار ضریب تعدیل شده نیز برابر با ۰,۳۱۷ بود که نشان می‌دهد متغیر پیش‌بین (توسعه اجتماعی) توانسته حدود ۳۱,۷٪ از واریانس متغیر وابسته (دلبستگی به مکان) را تبیین کند. به عبارت دیگر، توسعه اجتماعی می‌تواند برای حدود ۳۱,۷٪ از تغییرات مشاهده شده در دلبستگی به مکان تبیین‌کننده باشد که با توجه به مقدار ضریب تعیین بدست آمده می‌توان گفت که شاخص توسعه اجتماعی به میزان قابل توجهی بر دلبستگی شهروندان شهر رشت بر شهر خود دارند.

جدول ۴- ضرایب و تحلیل واریانس رگرسیونی

مدل	B ضریب غیر استاندارد	Beta ضرایب استاندارد	t	Sig	F
مقدار ثابت	۱,۶۷۸	-	۱۲,۲۳۷	۰/۰۰۰	۲۲۳,۱۳۷
توسعه اجتماعی	۰,۴۲۸	۰,۵۸۹	۱۳,۶۷۲	۰/۰۰۰	

(منبع: محاسبات نویسندگان، ۱۴۰۳)

با توجه به جدول (۴) مقدار t بزرگتر از ۱/۹۶ و مقدار Sig کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد که این موضوع نشانگر تاثیر معنی‌دار معیار توسعه اجتماعی بر معیار دلبستگی به مکان می‌باشد. در نتیجه معادله رگرسیونی این دو شاخص به شکل زیر می‌باشد:

$$Y = a + bx$$

که در این معادله :

Y : شاخص سرزندگی

x : اندازه متغیر پیش بین که بر اساس آن پیش بینی انجام می‌شود

b : ضریب غیر استاندارد

a : یک مقدار ثابت که معرف عرض از مبدا است

و نهایتاً معادله میان این دو شاخص به صورت زیر حاصل می‌شود:

$$(توسعه اجتماعی) = ۱/۶۷۸ + ۰/۴۲۸ = دلبستگی به مکان$$

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

توسعه اجتماعی و دلبستگی به شهر، دو جنبه کلیدی در مطالعات مرتبط با شهرنشینی و توسعه شهری هستند. تاثیر توسعه اجتماعی بر دلبستگی شهروندان به مکان‌های شهری یک موضوع جذاب است که محققان و برنامه‌ریزان شهری را به خود معطوف کرده است زیرا توسعه اجتماعی، تغییرات و اصلاحاتی در زیرساخت‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه را نمایان می‌کند که بهبودی در کیفیت زندگی شهروندان ایجاد می‌کنند. این تغییرات می‌توانند به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر دلبستگی شهروندان به مکان‌های شهری اثرگذار باشند.

چنانچه با توجه به نتایج آزمون رگرسیون توسعه اجتماعی قادر به پیش‌بینی ۳۱/۷ درصد از متغیر دلبستگی به مکان شهروندان می‌باشد که به بیانی ساده تر توسعه اجتماعی حدود ۳۲ درصد توان اثر گذاری را از میان تمامی عواملی که می‌توانند بر دلبستگی به مکان شهروندان اثر گذار باشند، دارد که این مقدار قابل توجهی می‌باشد لذا با هر بهبودی در شرایط اجتماعی شهر رشت شاهد افزایش دلبستگی بیشتر شهروندان به محل زندگی و شهر خود هستیم. از سویی دیگر باتوجه به گویه‌های شاخص توسعه اجتماعی متوجه سطح مشارکت بسیار پایین شهروندان در امور شهری و محلی خود می‌باشیم که جای بسی تأمل می‌باشد لذا مدیریت شهری در اولین گام باید دغدغه مشارکت پذیری شهروندان را داشته باشد و با برنامه ریزی و اجرای سیاست‌های مناسب از جمله ایجاد سراهای محله و نشست‌های مردمی، سعی در ارتقا تعامل مسئولین

و شهروندان باشد که همین امر خود نیز سبب مسئولیت پذیر شدن شهروندان نسبت به محل زندگی و شهر خود می شود. در ادامه بیشتر شهروندان از نبود شفافیت در سیستم مدیریتی و عدم برابری افراد در مقابل قانون ابراز نارضایتی کرده اند. همچنین مسائل اقتصادی و نبود امنیت مالی نیز از مهمترین دغدغه های شهروندان در این تحقیق بشمار می رود که امر نیز نتیجه نبود شفافیت در سیستم برنامه ریزی کشور می باشد. اما در مقابل از میان معیارهای توسعه اجتماعی، شهروندان از وضعیت عدالت آموزشی در این شهر رضایت داشته اند؛ همانطور که در بخش ادبیات نظری از پژوهش های پیشین اشاره شده بود، آموزش عالی از مهمترین ارکان توسعه اجتماعی می باشد زیرا وجود بستر مناسب آموزشی در بلند مدت موجب افزایش سطح آگاهی شهروندان و نهایتاً مسئولیت پذیری شهروندان در قبال محیط زندگی خود می باشد. در تایید همین امر در از انتظار نیست که با توجه به میانگین گویه های پژوهش شهروندان خود را در مقابل محیط زیست مسئول دانسته و در راستای حفظ آن تلاش می کنند.

در ادامه می توان افزود که توسعه اجتماعی شامل عواملی مانند تحصیلات، اشتغال، سطح زندگی، تجربه اجتماعی و فرهنگ و ارتباطات است که تأثیر قابل توجهی بر دلبستگی به مکان دارند. به طور کلی، افزایش تحصیلات و سطح زندگی شهروندان، ایجاد اشتغال مناسب، فرهنگسازی مؤثر و ارتباطات فعال می تواند به ارتقای دلبستگی به مکان در جامعه کمک کند. شهروندانی که از زندگی فعال و مفید در شهر خود لذت می برند، به راحتی با محیط اطراف ارتباط برقرار کرده و در فعالیت های اجتماعی و فرهنگی شرکت می کنند، بیشترین درجه دلبستگی به مکان را تجربه می کنند. بنابراین، توسعه اجتماعی می تواند به عنوان یک ابزار کلیدی در ایجاد و تقویت دلبستگی به مکان در جوامع شهری مورد استفاده قرار گیرد. با ارتقای توسعه اجتماعی، شهروندان به طور کلی تجربه زندگی بهتری خواهند داشت و ارتباط قوی تری با محیط اطراف خود برقرار خواهند کرد. با توجه به رابطه متقابل میان توسعه اجتماعی و دلبستگی به مکان، فهم بهتری از این رابطه می تواند به برنامه ریزان شهری و مسئولان محلی کمک کند تا در فرآیند توسعه شهری، بهبود و ارتقاء دلبستگی شهروندان به مکان را در نظر بگیرند و تصمیم گیری های مؤثرتری را در جهت توسعه اجتماعی پایدار انجام دهند.

دلبستگی بالای شهروندان به شهر، می تواند در شرایطی که توسعه اجتماعی کافی و به موقع صورت نگیرد، به چالش ها و مشکلاتی منجر شود. این وضعیت ممکن است باعث عدم اصلاح و به روزرسانی زیرساخت ها و خدمات اجتماعی شهری و به نوعی منجر به دلزدگی شهروندان نسبت به شهر شود. همچنین، ممکن است به دلیل عدم توسعه اجتماعی کافی که نقش مهمی در بهبود شرایط زندگی ایفا می کند شهروندان تجربه نامطلوبی از زندگی در شهر داشته باشند. لذا عدم توسعه اجتماعی می تواند منجر به ایجاد تفاوت های اجتماعی و اقتصادی بین افراد در شهر شود. شهروندان با سطوح مختلفی از دلبستگی به شهر ممکن است تأثیرات متفاوتی از توسعه اجتماعی را تجربه کنند. این موضوع می تواند به فاصله گذاری اجتماعی و نارضایتی از شرایط جامعه منجر شود. در نهایت، تعادل میان دلبستگی شهروندان به شهر و توسعه اجتماعی در آن شهر بسیار مهم است زیرا بهبود زیرساخت های اجتماعی، اقتصادی، و فرهنگی در کنار افزایش دلبستگی شهروندان به مکان های شهری می تواند به توسعه پایدار و سازگار با نیازهای جامعه کمک کند.

References

1. Abdourahman, O. I. (2010). Time poverty: A contributor to women's poverty. *Journal statistique africain*, 11, 16-36. <https://doi.org/10.1093/acprof%3Aoso%2F9780199468256.003.0008>
2. Abolhassan Tanhaei, H., sarookhani, B., Ghourchian, N. G., & Brahimi Ghaleh Ghazi, A. (2017). Dimensions of social development in Qeshm. *Geography (Regional Planning)*, 6(25), 225-234. <https://dori.net/dor/20.1001.1.22286462.1395.7.1.34.0> [in persian]
3. Armstrong, A., & Francis, R. (2003). Social indicators—promises and problems: a critical review. *Evaluation journal of Australasia*, 3(1), 17-26. <https://doi.org/10.1177/1035719X0300300104>
4. Azad Aramaki, T; Mubarak, M & Shahbazi, Z. (2011). Investigating and identifying the practical indicators of social development. *Social-cultural development studies*. 1 (1): 7-30. [in persian]
5. Azkia, M., Zanjani, H., Barghamadi, H & Seyedmirzaie, S. M. (2015). The Study of the Level of Social Development in Tehran. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 6(4), 7-21. [in persian]
6. Belanche, D., Casaló, L. V., & Orús, C. (2016). City attachment and use of urban services: Benefits for smart cities. *Cities*, 50, 75-81. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2015.08.016>
7. Carvalho, A. P. S., & Bignami, F. (2019). Citizenship Education as Key Driver for Social Development: A Case Study in the City of Rio De Janeiro. *International Journal of Business and Social Science*, 10(6), 134-142. <http://dx.doi.org/10.30845/ijbss.v10n6p15>
8. Casakin, H. P., & Kreitler, S. (2008). Place attachment as a function of meaning assignment. *Open Environmental Sciences Journal*, 2(1), 80-87. <http://dx.doi.org/10.2174/1876325100802010080>

9. Conger, R. D., & Donnellan, M. B. (2007). An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development. *Annu. Rev. Psychol.*, 58, 175-199. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085551>
10. Costa, R., Wang, C., & Baker, J. W. (2022). Integrating Place Attachment into Housing Recovery Simulations to Estimate Population Losses. *Natural Hazards Review*, 23(4), 1-13. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)NH.1527-6996.0000571](https://doi.org/10.1061/(ASCE)NH.1527-6996.0000571)
11. Daryanto, A., & Song, Z. (2021). A meta-analysis of the relationship between place attachment and pro-environmental behaviour. *Journal of Business Research*, 123, 208-219. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.09.045>
12. Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. (2011). The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability. *Sustainable development*, 19(5), 289-300. <https://doi.org/10.1002/sd.417>
13. Fazeli, M., Fatahi, S & Zanjan Rafiei, S. N. (2012). Social development, indicators and Iran's position in the world. *Social-cultural development studies*; 2 (1):159-182. [in persian]
14. Fouladiyan, M., Tavakkol, M., & Sohanian Haghighi, M. (2018). Investigating the Relationship between Technologic Development and Social Development Dimensions (A Comparative Study of Iranian Provinces). *Journal of Social Sciences Ferdowsi University of Mashhad*, 15(1), 189-220. <https://doi.org/10.22067/jss.v15i1.16274> [in persian]
15. Ghanei rad M A. (2005). Social Development Approach to Poverty Reduction Programs (With a Glance to Forth Development Plan). *refahj*. 5(18), 223-262. [in persian]
16. Ghovati sefidangi, A., farashiyani, H., & hasan zadeh choocanlu, H. (2017). Reflections of Social Development in Fivefold Project Law about Economy, Social and Cultural in Islamic Republic Iran from 1989-2015. *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 12(1), 151-184. <https://doi.org/10.22055/qjsd.2017.13052> [in persian]
17. Glaeser, E. L., Laibson, D., & Sacerdote, B. (2002). An economic approach to social capital. *The economic journal*, 112(483), 437-458. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00078>
18. Hamidi, A., Salaripour, A., & Hesam, M. (2021). Evaluation of urban management policies in utilizing creative city brand, case study: Rasht city, Iran. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 9(2), 439-461. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2021.314497.1412> [in persian]
19. Hamidi, A., salaripour, A., & Hesam, M. (2023). Investigating the Impact of Urban Management Measures on the Realization of the Creative City Brand (Case Study: Rasht Food Creative City). *Human Geography Research*, 55(4), 207-223. [10.22059/JHGR.2022.331951.1008390](https://doi.org/10.22059/JHGR.2022.331951.1008390) [in persian]
20. Hipp, J. R., & Perrin, A. (2006). Nested loyalties: Local networks' effects on neighbourhood and community cohesion. *Urban Studies*, 43(13), 2503-2523. <https://doi.org/10.1080/00420980600970706>
21. Joghataei F, Mousavi M T, Zahedi Mazandarani M J. (2017). Components and Dimensions of Social Development in Development Programs . *refahj*. 16(63), 55-88. [in persian]
22. Kamalipour, H., Yeganeh, A. J., & Alalhesabi, M. (2012). Predictors of Place Attachment in Urban Residential Environments: A Residential Complex Case Study. *Social and Behavioral Sciences*, 35, 475-469. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.02.111>
23. Kamenev, G. K., & Kamenev, I. G. (2018). Application of the metric data analysis method to social development indicators analysis. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1809.03575>
24. Lee, Y. K., Pei, F., Ryu, K. S., & Choi, S. (2019). Why the tripartite relationship of place attachment, loyalty, and pro-environmental behaviour matter?. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 24(3), 250-267. <https://doi.org/10.1080/10941665.2018.1564344>
25. Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years?. *Journal of environmental psychology*, 31(3), 207-230. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.10.001>
26. Liu, W., Liu, Z., Wang, L., Liu, H., & Wang, Y. (2022). Regional social development gap and regional coordinated development based on mixed-methods research: evidence from China. *Frontiers in Psychology*, 13, 927011. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.927011>
27. Livingston, M., Bailey, N., & Kearns, A. (2008). People's attachment to place: the influence of neighborhood deprivation. Project Report. Chartered institute of Housing/ Joseph Rowntree Foundation, coventry, Glasgow.

28. Lomas, M.J., Ayodeji, E. & Brown, P. (2024). Imagined places of the past: the interplay of time and memory in the maintenance of place attachment. *Curr Psychol*, 43, 2618–2629. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04421-7>
29. Manzo, L. C., & Perkins, D. D. (2006). Finding common ground: The importance of place attachment to community participation and planning. *Journal of planning literature*, 20(4), 335-350. <https://doi.org/10.1177/0885412205286160>
30. Mnatsakanyan, A., & Kuzin, V. (2018, May). Trends and features of socio-economic development of the Kaliningrad region. In International Scientific Conference "Competitive, Sustainable and Secure Development of the Regional Economy: Response to Global Challenges" (CSSDRE 2018) (pp. 61-63). Atlantis Press.
31. Molavi, M & Hamidi, A. (2023). Investigating the Impact of Citizens' Attachment on Their Participation (Case Study: Shahidan Neighborhood). *Urban Structure and Function Studies*, 10(37), 91-111. <https://doi.org/10.22080/usfs.2023.25261.2348> [in persian]
32. Molavi, M., & Hamidi, A. (2022). Evaluating the effect of image and destination attractions on the attractiveness of tourist destinations (Case study: Rasht). *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 26(4), 5-13. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2022.338230.672741> [in persian]
33. Motlaq, M., & Gandomi, M. (2017). A Study on the Level of Social Development in Khomein City. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 9(2), 89-100. [in persian]
34. Moulay, A., Ujang, N., Maulan, S., & Ismail, S. (2018). Understanding the process of parks' attachment: Interrelation between place attachment, behavioural tendencies, and the use of public place. *City, Culture and Society*, 14, 28-36. <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2017.12.002>
35. Padilla, A. M. (2006). Bicultural social development. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 28(4), 467-497. <https://doi.org/10.1177/0739986306294255>
36. Perkins, D. D., & Long, D. A. (2002). Neighborhood sense of community and social capital. In *Psychological sense of community* (pp. 291-318). Springer, Boston, MA. http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4615-0719-2_15
37. Pivastegar, yaghob & akbari, zahra. (2021). Investigating the effect and relationship between attachment to place and spatial identity in indigenous and non-indigenous people in three scales: city, neighborhood and home. *Urban Environmental Planning and Development*, 1(3), 45-62. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27833496.1400.1.3.4.6> [in persian]
38. Putnam, R. D. (2015). Bowling alone: America's declining social capital. In *The city reader* (pp. 188-196). Routledge.
39. Raymond, C. M., Brown, G., & Weber, D. (2010). The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections. *Journal of environmental psychology*, 30(4), 422-434. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.08.002>
40. Rollero, C., & De Piccoli, N. (2010). Does place attachment affect social well-being?. *European Review of Applied Psychology*, 60(4), 233-238. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2010.05.001>
41. Sanson, A., Hemphill, S. A., & Smart, D. (2004). Connections between temperament and social development: A review. *Social development*, 13(1), 142-170. <https://doi.org/10.1046/j.1467-9507.2004.00261.x>
42. Trentelman, C. K. (2009). Place attachment and community attachment: A primer grounded in the lived experience of a community sociologist. *Society and natural resources*, 22(3), 191-210. <https://doi.org/10.1080/08941920802191712>
43. Ujang, N. (2012). Place attachment and continuity of urban place identity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 49, 156-167. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.07.014>
44. Westin, K. (2016). Place attachment and mobility in city regions. *Population, Space and Place*, 22(8), 722-735. <https://doi.org/10.1002/psp.1949>
45. Williams, D. R., Stewart, W. P., & Kruger, L. E. (2013). Place-based conservation: advancing social theory and practice. *Place-based conservation: perspectives from the social sciences*, 3-28. http://dx.doi.org/10.1007/978-94-007-5802-5_1
46. Yuan, Q., Song, H., Chen, N., & Shang, W. (2019). Roles of tourism involvement and place attachment in determining residents' attitudes toward industrial heritage tourism in a resource-exhausted city in China. *Sustainability*, 11(19), 5151. <https://doi.org/10.3390/su11195151>